

ОСОБЛИВОСТІ ЗВ'ЯЗКУ ТИПУ ТЕМПЕРАМЕНТУ З КРЕАТИВНІСТЮ

Дацюк Діана

Актуальність дослідження зумовлена зростаючим інтересом до вивчення природи креативності як важливої характеристики особистості, що забезпечує її здатність до створення нових ідей, адаптації та самореалізації. У сучасній психології креативність розглядається як складне багатовимірне утворення, яке має як соціально зумовлені, так і біологічні передумови. Одним із фундаментальних чинників, що впливають на індивідуальні особливості прояву креативності, є темперамент як сукупність стійких психодинамічних властивостей особистості.

Темперамент визначає динаміку психічної діяльності, емоційні реакції та стиль поведінки, що, у свою чергу, впливає на особливості творчого процесу. Незважаючи на значну кількість досліджень креативності, питання її зв'язку з типом темпераменту залишається недостатньо систематизованим, що й визначає актуальність даної роботи.

Мета дослідження – здійснити теоретичний аналіз проблеми зв'язку типу темпераменту з креативністю та визначити психологічні особливості цього взаємозв'язку.

Креативність у сучасній психології визначається як здатність особистості до створення нових, оригінальних ідей, продуктів або способів діяльності. Вона включає такі характеристики, як гнучкість мислення, оригінальність, продуктивність та здатність до комбінування різних ідей [1, 2]. Водночас креативність не є ізольованою властивістю, а формується у взаємодії когнітивних, емоційних і психофізіологічних чинників.

Темперамент виступає біологічно зумовленою основою психіки, яка визначає інтенсивність, швидкість і врівноваженість психічних процесів. В основі його проявів лежать властивості нервової системи, зокрема сила, врівноваженість та

рухливість нервових процесів. Саме рухливість нервових процесів пов'язана з гнучкістю мислення, що є ключовим компонентом креативності, тоді як чутливість нервової системи забезпечує сприйнятливність до нових стимулів і сприяє творчій діяльності [1, 3].

Аналіз типів темпераменту дозволяє виявити специфічні особливості прояву креативності. *Сангвінічний тип* характеризується високою активністю, емоційною стабільністю та комунікабельністю. Представники цього типу демонструють високу продуктивність на етапі генерування ідей, легко адаптуються до нових умов та ефективно працюють у колективній творчій діяльності, однак можуть відчувати труднощі у довготривалому зосередженні на деталях.

Особи з *холеричним типом* темпераменту відзначаються енергійністю, імпульсивністю та високою емоційною напруженістю. Їхня креативність проявляється у високій інтелектуальній ініціативі, схильності до ризику та прагненні до новизни, проте недостатній рівень саморегуляції може ускладнювати завершення творчих проєктів.

Меланхолійний тип темпераменту характеризується високою чутливістю, глибиною переживань та схильністю до рефлексії. Креативність таких осіб має інтровертований характер, відзначається емоційною насиченістю та глибиною, що сприяє виникненню інсайтів, однак підвищена тривожність може обмежувати реалізацію творчого потенціалу.

Флегматичний тип відрізняється врівноваженістю, стабільністю та послідовністю. Креативність флегматиків проявляється у здатності до систематизації, глибокого аналізу та тривалої концентрації на завданні. Хоча вони повільніше включаються у творчий процес, їхні результати є більш структурованими та логічно обґрунтованими [1, 2, 3].

Сучасні дослідження свідчать, що темперамент не визначає рівень креативності, а впливає на її індивідуальний стиль. Екстравертовані типи частіше

проявляють креативність у соціальній взаємодії, тоді як інтровертовані – у внутрішній рефлексії та індивідуальній творчості. Оптимальний розвиток креативності можливий за умови гармонійного поєднання різних властивостей темпераменту, зокрема активності, емоційної стійкості та здатності до саморегуляції [1, 2, 3].

Отже, зв'язок типу темпераменту з креативністю є складним і багатовимірним. Темперамент виступає психофізіологічною основою, що визначає динамічні характеристики творчої діяльності, впливає на швидкість генерування ідей, стиль мислення та особливості їх реалізації.

Різні типи темпераменту формують специфічні моделі прояву креативності: екстравертовані типи сприяють активному генеруванню ідей, тоді як інтровертовані забезпечують їх глибоке опрацювання. Таким чином, креативність доцільно розглядати як результат взаємодії біологічно зумовлених та особистісних чинників.

Перспективи подальших досліджень полягають у проведенні емпіричного аналізу взаємозв'язку темпераменту та креативності з урахуванням вікових та соціальних особливостей.

Список використаних джерел

1. Павленко В.В. Креативність: сутнісна характеристика поняття. В.В. Павленко. *Креативна педагогіка «Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся»»: наук.-метод. журнал*. Житомир, 2016. Вип. 11. 154 с. С.120-131.
2. Діагностика креативності у профорієнтаційній роботі: методичні рекомендації / Н. А. Бельська, М. Ю. Мельник, М. М. Новгородська. *Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України*, 2021. 72 с.
3. Стреляу Я. Темперамент: психологія індивідуальних відмінностей. Київ: Либідь, 2000. 264 с.
4. American Psychological Association. (n.d.). Character traits. In APA dictionary of psychology. Retrieved from <https://dictionary.apa.org/character-traits>
5. American Psychological Association. (n.d.). Character. In APA dictionary of psychology. Retrieved from <https://dictionary.apa.org/character>